

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 796 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохиров Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investitsion marketingni rivojlantirish asosida mintaqa investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullovna Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamalakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	

Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari	135
Axmedova Nafisa Amirddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modelashtirish	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	

Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimliklarni baholashni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari.....	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlyat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлович, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlarini.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi	504
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	513
Erkinxojiev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarning bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	

Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili.....	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari.....	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi.....	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsudbek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	

Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузиева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmatdovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar.....	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri.....	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	

QANDOLAT MAHSULOTLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQOTLARINI ASOSIY YO'NALISHLARI

Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Marketing" kafedrasida assistenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada qandolat mahsulotlari bozorini rivojlantirishda marketing tadqiqotlarining o'zni, kuchli raqobat muhiti va boshqaruv xatolarining ortib ketishining oldini olish masalalari, bozor tadqiqotlari doirasida yuqori sifatli ma'lumotlarni taqdim etish jarayonlari, marketing xizmatlari va ularning buyurtmasi bo'yicha kompaniya rahbariyati uchun amalga oshiriladigan ma'lumotlar to'plami, ularni sharhlash, taxminiy va bashoratli hisob-kitoblar amalga oshirish bo'yicha olimlar fikri o'rganilgan va ulardan kelib chiqib marketing tadqiqotlarini aynan qandolat mahsulotlari bozorida samarali qo'llash bo'yicha takliflar keltirilgan.

Kalit so'zlar: qandolat mahsulotlari, bozor, marketing tadqiqotlari, marketing xizmatlari, korxona, raqobat.

Abstract: In this article, the role of marketing research in the development of the confectionery market, the strong competitive environment and the issues of preventing the increase of management errors, the processes of providing high-quality information within the framework of market research, marketing services and their implementation for the management of the company are discussed. The opinion of scientists on the collection of data, their interpretation, the implementation of approximate and predictive calculations was studied, and based on them, proposals were made for the effective application of marketing research in the confectionery market.

Key words: confectionery, market, marketing research, marketing services, enterprise, competition.

Аннотация: В данной статье рассмотрена роль маркетинговых исследований в развитии рынка кондитерских изделий, сильной конкурентной среды и вопросы предотвращения роста управленческих ошибок, процессы предоставления качественной информации в рамках исследований рынка, маркетинговых услуг и Обсуждены их внедрение для управления компанией. Изучено мнение ученых по поводу сбора данных, их интерпретации, осуществления приближенных и прогнозных расчетов, на их основе сделаны предложения по эффективному применению маркетинговых исследований в кондитерский рынок.

Ключевые слова: кондитерские изделия, рынок, маркетинговые исследования, маркетинговые услуги, предприятие, конкуренция.

KIRISH

Qandolat mahsulotlarining asosiy ishlab chiqaruvchilari yirik qandolat fabrikalari va kombinatlardir. Ko'pincha mahsulotlarning katta qismi korxona joylashgan hududda tarqatiladi. Bu, birinchi navbatda, o'sha mamlakatning deyarli har bir shahrida yoki tumanida joylashgan bunday tashkilotlarning juda ko'pligi, shuningdek, nisbatan qisqa saqlash muddati bilan izohlanadi. Eng yirik qandolat fabrikalari va kombinatlari butun mamlakat bo'ylab mahsulotlarni tarqatadi va hatto boshqa mamlakatlarga eksport qiladi. Bunday ishlab chiqaruvchilarning tovarlari rangli va qulay qadoqlash, ishlab chiqarish jarayonining o'zini takomillashtirish orqali amalga oshiriladigan uzoqroq sotish muddatlari bilan ajralib turadi.

Mamlakat bozorining qandolat mahsulotlari bilan to'yinganligi maksimal darajada bo'lishi mumkin. Aksariyat ulgurji sotuvchilar qandolat mahsulotlarining har bir ishlab chiqaruvchisi va yetkazib beruvchisi bozorda ma'lum bir joyni egallaydi, deb hisoblashadi, ammo bu bozorni yuqori raqobatbardosh deb atash mumkin ^[1].

Bozordagi raqobatning og'ir voqeligi ishlab chiqaruvchilarni assortimentni kengaytirish, uni raqobatchilardan ajratib turadigan yangi mahsulotlar yaratish yo'lidan borishga majbur qiladi. Shu sababli, ko'pchilik yirik qandolat fabrikalari ishlab chiqarishni yangilash, o'zlarining markali tovarlarini loyihalash, yangi mahsulotlar yaratish yoki unutilgan retseptlarni qayta tiklash bilan shug'ullanishlari lozim bo'ladi. Shu bois ham qandolat mahsulotlari bozorining marketing tadqiqotlarini o'tkazish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqsadga qarab, tashkilotning reklama faoliyatini oshirish nazariyasini o'rganish, reklama bozorini marketing tadqiqotlarini amalga oshirish lozim bo'ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Marketingning asosiy talablaridan biri bozorning “shaffofligi” va uning rivojlanishining “bashoratli”ligini ta’minlashdan iborat. Tovarni bozorga olib chiqishdan, uning ma’lum miqdorini sotishni va iste’mol bozorining ma’lum bir qismini egallashni rejalashtirishdan oldin, savdogar o’zi sotuvchi sifatida ishlamoqchi bo’lgan bozor yoki uning segmentining batafsil tavsifiga ega bo’lishi kerak ^[2]. Har qanday turdagi korxona bozor hajmini, iste’mol talabining mavjudligi va turini, raqobatning intensivligini, mahsulotining raqobatbardoshligini, narxlar darajasi va tendensiyalarini, xaridorlarning ma’lum marketing harakatlariga munosabatini bilishi kerak va daromadlilik darajasiga ham alohida e’tibor qaratishi kerak.

Shu bilan birga, korxona ko’lami kengaygan sari axborotga bo’lgan ehtiyoj ham ortadi. Busiz, real bozor kon’yunkturasini hisobga olmasdan, tadbirkor muvaffaqiyatsizlikka uchragan xavf ostida qoladi ^[3].

Ishonchli ma’lumotlar yig’ilmasdan va uning keyingi tahlilisiz marketing o’z vazifasini to’liq bajara olmaydi, ya’ni mijozlar ehtiyojlarini qondira olmaydi. Ikkinchisi yanada murakkab bo’lib bormoqda va marketologlar uchun iste’molchilarning marketing dasturlariga, yangi mahsulotlarga bo’lgan munosabati haqidagi ma’lumotlarning ishonchlilik darajasi nafaqat ko’rsatkich, balki marketing kursini tanlashda mayoqqa aylanadi. Korxonaning marketing xizmatining vazifasi ham o’z menejerlarini to’g’ri, ishonchli, asosli va dolzarb ma’lumotlar bilan ta’minlashdan iborat ^[4].

Kuchli raqobat muhiti va boshqaruv xatolarining ortib borayotgan narxi bozor tadqiqotlari yuqori sifatli ma’lumotlarni taqdim etishni talab qiladi. Marketing xizmatlari va ularning buyurtmasi bo’yicha kompaniya rahbariyati uchun amalga oshiriladigan ma’lumotlar to’plami, ularni sharhlash, taxminiy va bashoratli hisob-kitoblar odatda marketing tadqiqoti deb ataladi. Menejerlar tomonidan qabul qilinadigan qarorlar marketing kompleksi elementlari, tashqi va ichki muhit omillari o’rtasidagi o’zaro ta’sir tufayli murakkablashadi. Marketing tadqiqotlari marketing strategiyasini marketing muhiti omillari va manfaatdor tomonlarning manfaatlariga moslashtirishga hamda biznesni rivojlantirishdagi noaniqlikni kamaytirishga yordam beradi ^[5].

Marketing tadqiqotlariga turli xil ta’riflar, uning roli va ahamiyati haqida qarashlar mavjud. Masalan A. Diane, E. Dixtl, X. Hershgen va ma’lum darajada F. Kotler marketing tadqiqotlarini marketingni boshqarish jarayonining tegishli funksiyalarining tarkibiy qismi deb hisoblashadi ^[6, 7, 8].

Bir qator mutaxassislar “marketing tadqiqoti” tushunchasiga uning mohiyatini ochib bermasdan, asosiy funksiyalarini sanab o’tish orqali yondashadilar. Bularga F.Kotler kiradi, u marketing tadqiqotlarini kompaniya oldida turgan marketing vaziyati bilan bog’liq holda zarur bo’lgan ma’lumotlar doirasini tizimli ravishda aniqlash, ularni to’plash, tahlil qilish va hisobot berish sifatida izohlaydi ^[8].

Marketing tadqiqotlari - bu tizimli ravishda turli so’rovlarni tayyorlash va o’tkazish, olingan ma’lumotlarni tahlil qilish va natijalar hamda xulosalarni kompaniya oldida turgan aniq marketing vazifasiga mos keladigan shaklda taqdim etish jarayoni hisoblanadi ^[9].

Marketing tadqiqotlari - bu ma’lumot yordamida marketologni iste’molchilar, xaridorlar va jamoatchilik bilan bog’laydigan faoliyat turi. Bu holda ma’lumotlar marketing imkoniyatlari va muammolarini aniqlash uchun ishlatiladi, marketing faoliyatini rivojlantirish, takomillashtirish va baholash, marketing faoliyati natijalarini kuzatish, marketingni boshqarish jarayonini tushunishni yaxshilash va hokazo ^[10].

Ular marketing tadqiqotlari kontsepsiyasini marketing bilan bog’liq muammolar bo’yicha ma’lumotlarni to’plash va tahlil qilish faoliyati sifatida shakllantiradilar hamda bu marketingning boshqaruv funksiyalari bilan bog’liq barcha turdagi tadqiqot faoliyatini o’z ichiga olgan murakkab tushuncha ekanligini aniqlaydilar ^[11].

Shunday qilib, biz quyidagi ta’rifga amal qilamiz: “Marketing tadqiqotlari - marketingning axborot va tahliliy ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan har qanday tadqiqot faoliyatidir”.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot davomida korxonalar bankrotlik risklarini baholash uchun mavjud modellar tahlili o’tkazildi unda guruhlash, taqqoslama tahlil, statistik tahlil kabi metodlardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Marketing tadqiqoti marketing vositasi yoki uning axborot-tahliliy yordami bo’lib, marketing faoliyatining ajralmas qismi hisoblanadi.

Marketing tadqiqotlari vazifalari ro’yxatini tuzish qiyin, chunki o’zgaruvchan bozor kon’yunkturasini, turli xil omillar to’plamining ta’siri, firmalarning turli potentsiallari, inson omili va boshqalar ^[12]. Kompaniyaning marketing xizmati oldiga qo’yilgan turli xil aniq tadqiqot vazifalariga olib keladi. Biz faqat tadqiqotning asosiy yo’nalishlari va marketing tadqiqotlari vazifalarini ajratib ko’rsatishimiz mumkin:

- axborotni yig’ish, qayta ishlash, umumlashtirish va saqlash;
- bozor kon’yunkturasini baholash va tahlil qilish, bozor sig’imini hisoblash, talabni tavsiflash va prognozlash, uning elastikligini tahlil qilish;

- kompaniyaning o'z imkoniyatlarini, uning salohiyati va raqobatbardoshligini baholash;
- raqobatchining imkoniyatlari va xatti-harakatlarini baholash;
- marketingning makro muhitining ta'sirini tahlil qilish;
- savdo bozori bo'limini tahlil qilish, uning kompaniya egallagan ulushini baholash, savdo bozorining hududiy tahlili;
- tovar nomenklaturasi va assortimentini, ularning tarkibidagi siljishlarni o'rganish;
- marketing strategiyasini ishlab chiqish, strategik va operatsion marketingni rejalashtirish uchun axborot-tahliliy yordam;
- narxlarni belgilash va tartibga solish bo'yicha axborot-tahliliy yordam;
- tovar aylanmasi, tovar-moddiy zaxiralar, taqsimlash xarajatlari, foydaning umumiy hamda mahsulotning hayot aylanish bosqichlari bo'yicha hisobi va tahlili.

Marketing tadqiqotlarining asosiy vazifalari va funksiyalari

Umuman olganda, marketing tadqiqotlari uchta asosiy funksiyani bajaradi:

- o'rganilayotgan hodisa va jarayonlarning barcha xususiyatlarini batafsil tavsiflashni nazarda tutadigan tavsif funksiyasi;
- analitik funksiya, bu analitik ma'lumotni olish, o'rganilayotgan hodisadagi sabab-oqibat munosabatlarini aniqlash va boshqalar;
- dastlabki ikkita funksiya asosida shakllanadigan bashoratli funksiya, bu sizga keyingi rivojlanishlarni prognoz qilish imkonini beradi.

Marketing tadqiqotlarining asosiy vazifasi raqobatning mavjudligini, shuningdek kompaniyaning ishlab chiqarish imkoniyatlari va xarajatlarini hisobga olgan holda, kompaniya tomonidan ishlab chiqarilgan tovarlarni sotish eng muvaffaqiyatli bo'lishni va'da qiladigan bozorlarda kutilayotgan talabning hajmini aniqlashdan iborat ^[13]. Natijada, marketing tadqiqotlari kompaniyaning ma'lum bir bozorda taqdim etmoqchi bo'lgan mahsulotining turi va ulushini asoslash uchun mo'ljallangan.

1-jadval: Marketing tadqiqotlari vazifalarini tasnifi

Bozor kon'yunkturasining xususiyatlari	- sanoat bozori parametrlarining o'zgarishini tahlil qilish; - bozor subyektlari salohiyati va xatti-harakatlarini baholash - bozorni rivojlantirish tendensiyalari va istiqbollarini aniqlash - bozordagi o'zgarishlar qonuniyatlarini baholash.
Faoliyatni uslubiy ta'minlash	- tadqiqot obyekti va predmetini aniqlash; - qo'shimcha tahlil qilish uchun ma'lumot to'plash; - tadqiqot usullarini belgilash.

Marketing tadqiqotlari uning natijalaridan manfaatdor bo'lgan tadbirkor hisobidan amalga oshiriladi, ya'ni, tovar va xizmatlarni ishlab chiqaruvchilar va sotuvchilar hisobidan. Aksariyat yirik kompaniyalarda marketing tadqiqotlari uchun bo'limlar mavjud. Bunday tadqiqotlarda katta xarajatlar talab etiladi, ammo bu xarajatlar savdo samaradorligini oshirish va tijorat risklarini kamaytirish orqali qoplanadi. Marketing tadqiqotlari natijasida faoliyati bozor bilan bog'liq bo'lgan tadbirkor bozor elementlari dengizida xavfsiz harakatlanish yo'lini ko'rsatadigan "yo'l xaritasini" tuzish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Qandolat mahsulotlari bozorining marketing tadqiqotlari

Tahlillarga ko'ra Rossiya iste'molchilari tomonidan qandolat mahsulotlari iste'moli G'arb mamlakatlari bilan solishtirganda kichik, non va non mahsulotlari iste'moli bo'yicha esa Rossiya yetakchi bo'lib, Germaniyadan 53 %ga, Fransiya 45 %ga, O'zbekistonda esa 28 %ga oshgan.

Iste'moldagi bu farqlarning sababi mamlakatlar aholisining o'rtacha turmush darajasining pastligi va ushbu mahsulotlar guruhining o'ziga xosligidir. Qandolat mahsulotlari asosiy tovarlar hisoblanmaydi va bu mahsulotlar guruhiga bo'lgan talab daromad elastik, ya'ni daromadning oshishi talabning oshishiga olib keladi.

Umuman olganda, qandolat bozori juda murakkab, umumiy iqtisodiy omillarga qo'shimcha ravishda, qandolat bozorining taklifiga quyidagilar ta'sir qiladi:

- Shakar bozoridagi sharoit.
- Un bozoridagi sharoitlar.
- Yog' va yog' mahsulotlari bozoridagi sharoitlar.
- Shuningdek, bozor lazozatlar, quyuqlashtiruvchi moddalar, essensiyalar, konservantlar, yong'oqlar, quritilgan mevalar va boshqa qandolat qo'shimchalarini ishlab chiqarish va yetkazib berishga bog'liq.

Qandolat mahsulotlari assortimenti bir necha yillar davomida bir necha baravar ko'paygan bo'lsada, bu vaqt ichida qandolat mahsulotlari, ayniqsa import qilinadigan mahsulotlar sifati sezilarli darajada yomonlashdi.

3D bosib chiqarish - Printer dasturiga kiritilgan maxsus Digital Cookbook dasturiy paketi yordamida kela-jakdagi asarning kompyuter modeli yaratiladi. Bundan tashqari, oldindan tayyorlangan shablonlarning katta kutubxonasi mavjud bo'lib, bu ishlab chiqarish vaqtini sezilarli darajada qisqartiradi.

Operatsion ishlab chiqarish - tortlar, kekler, shirinliklar va boshqalar, hamma narsa 1-2 kun ichida sifatli va arzon amalga oshiriladi.

Dizayn xizmatlari - bu sohada tajribaga ega sertifikatlangan mutaxassislar tomonidan amalga oshiriladi, bu sizga ijodiy g'oyalar va qandolatchilik loyihasining eskizini bajarish tezligi bilan mijozlarni jalb qilish imkonini beradi. Ishlarning o'z vaqtida bajarilishi va mahsulot sifati savdo menejeri tomonidan nazorat qilinadi, u nafaqat mijozlarni jalb qilish, balki mijozlar bazasini saqlash va doimiy hamkorlik uchun ham javobgardir.

Iste'molchilarning mahsulot haqidagi tasavvurini tahlil qilishning an'anaviy usuli bu sotsiologik so'rovdir.

Hozirgi vaqtda mamlakatimizda ijtimoiy-madaniy sohada ma'lum turdagi xizmatlarga talabning o'sishiga aniq tendensiya kuzatilmoqda. Xususan, qandolatchilik biznesi xizmatlari uchun, shuningdek, qandolat mahsulotlariga yakka tartibdagi buyurtma asosida tayyorlangan tortlar, kekler, kekslar ishlab chiqarish xizmatlari uchun. Hozirgi vaqtda qandolatchilik biznesi bozorida ushbu xizmat turiga, ayniqsa oddiy iste'molchi uchun mavjud bo'lgan yuqori sifatli suvenir qandolat mahsulotlariga talab sezilarli darajada oshib bormoqda.

Shu bilan birga, ushbu turdagi biznesdagi raqobatdosh firmalarning xizmatlari asosan yirik korxonalar bo'lgan iste'molchilar talabini qondirishga qaratilgan. Shunday qilib, tadqiqot natijalariga ko'ra, biz xaridorlar o'rtacha darajada qoniqish hosil qilishgan degan xulosaga kelishimiz mumkin. Bu do'konlarning noqulay joylashuvi kabi omillarga bog'liq. Shunga ko'ra, ular mijozlarning umumiy qoniqish darajasini oshirish uchun salbiy munosabatni keltirib chiqaradigan narsalarni yo'q qilish kerak, ya'ni, ommaviy tashrif joylarida savdo nuqtalarini kengaytirish. Ushbu talablarga rioya qilish, uzoq muddatda mijozlar ehtiyojini qondirish darajasi yuqoriroq bo'lishiga olib keladi.

Korxonani muvaffaqiyatli deb hisoblash uchun mahsulotining raqobatbardosh mavqeiga ta'sir etuvchi barcha omillarni hisobga olish kerak: tovarlar sifati, assortiment to'plami, shuning uchun mahsulot siyosati ishlab chiqarish hajmini oshirishda muhim rol o'ynaydi va butun korxonaning raqobatbardoshligini ta'minlaydi. Assortiment siyosatini shakllantirishning asosiy mezonlari qandolat xizmatlari bozoridagi talab va taklif hisoblanadi. Taklifni tahlil qilib, siz tijorat taklifining zaif tomonlarini aniqlashingiz, uni qayerda yaxshilash kerakligini aniqlashingiz mumkin. Mahsulot assortimentini optimallashtirish kompaniyaga xarajatlar va foyda darajasini qoplaydigan nisbatan barqaror savdo hajmlarini kafolatlash imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ta'kidlash kerakki, dinamik rivojlanayotgan raqobat muhitida sizning korxonangizning raqobatbardoshligini ushbu bozor sektorining boshqa vakillari fonida tahlil qilish kerak. Bu ushbu korxonaning mahsulot yoki xizmatlarida iste'molchini nima jalb qilishi va uning raqobatchilari qanday afzalliklarga ega ekanligi haqida ma'lumot beradi.

Tahlil shunday zarurki, uning asosida raqobatbardoshlikni pasaytirishga yordam beradigan fikrlarni yaxshilash mumkin bo'ladi.

Shu sababli ham qandolat mahsulotlari bozorini tahlil qilish va raqobatbardoshligini oshirishda tanlangan korxonaning raqobatbardoshligi tahlili, ya'ni, moliyaviy ahvol, bozorda raqobat kuchlarining joylashuvi, raqobatchilarning qiyosiy tahlilini o'tkazish, shu tariqa asosiy muammolarni aniqlash, o'rganish natijalariga ko'ra korxona faoliyatini takomillashtirish va raqobatbardoshligini oshirish maqsadida chora-tadbirlarni ishlab chiqish kabi bir qator vazifalarni hal qilish orqali erishiladi.

Shuningdek, turli kuchlarning qarshiliklariga qaramay, uzoq muddatda foyda olish imkonini beradigan pozitsiyani ta'minlash maqsadida korxona strategiyasini ishlab chiqish, Internetda ko'rgazmalar va reklamlarda keyingi ishtirok etishni tashkil etish jarayonlarini ham yo'lga qo'yish lozim bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Naresh Malhotra. Marketing Research: An applied oriyentation. Marketing Research (2019), pages 839Baines, P. Marketing Principles / P. Baines, C. Fill, K. Page. // Oxford University Press. —Oxford, 2009.
2. Yusupov M.A., Ergashxodjayeva Sh.Dj., Usmonova D.M., Zakirova U.M. Marketing. O'quv qo'llanma. —T.: "Iqtisodiyot", 2021.—126 bet.
3. Котлер Ф. Основы маркетинга. — Новосибирск: Наука, 1992.
4. Крылова Е.Г. Маркетинговые исследования товаров и потребителей. — Минск: БГЭУ, 1992.
5. Маркова В.Д. Маркетинг услуг. М.: Финансы и статистика, 1996.
6. Одокиенко С.С. Исследования маркетинга. —М.: Аспект, 1992.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.